

Ó SZÜLŐFÖLD, TE VAGY AZ EGÉSZSÉG!

Már több mint tizenöt éve nem látta Đuro a szülőföldjét. Mint erős, egészséges legény indult a világba munkát és szerencsét keresni. Munkát talált, de szerencsét nem sokat. Széles volt a háta, és hordta a terhet, amelyet a sors rótt rá. Jóformán még szét sem nézett maga körül, máris egy új gyárban vállalt munkát, egy nagyváros szélén, és ott maradt több mint tizenöt évig. Reggel, amikor világosodott, indult a gyárba; este, amikor sötétedett, jött ki a gyárból; a napvilágot nem is igen látta. És mindig, amikor kijött a gyárból, szegényebb volt a teste három vércseppel: egy cseppet a hatalmas gépek szívtak el, a második csepp a fekete porban enyészett el, a harmadik a pálinkában oldódott fel.

Egyszer, amikor Đuro fölemelte a kezét, hogy ingujjával letörölje homlokáról az izzadságot, táncolni kezdtek a gépek a szeme előtt, mintha megelevenedtek volna és ő maga is fordult egyet; s amikor térdre esett, piros vér folyt ki a száján.

„Mi történt?” — kérdezte a társát.

„Itt a vég, barátom, a vég! — felelte a társa. — Nemsokára, úgy látom, elpihensz.”

„Hogy — pihenek el?”

„Hát, barátom, tizenöt év, és három csepp naponta, három csepp vér... nem tréfadolog ez! Én is megyek majd utánad, mindannyian megyünk — ki siránkozna ezen? Dolgoztál, megdolgoztál, most halj meg!”

„Ha meg kell hálnom, hát meghalok!” — mondta Đuro és elment, és többet nem jött vissza a gyárba.

Amíg dolgozott, nem érezte és nem is gondolt rá, hogyan folyik el testéből a fiatalos erő mind gyengébb sugárban. Most tétlenül ült az ágyon, holtfáradtan — és érezte, hogy elcsigázott és erőtlen öregember. És egy gondolatra elfacsarodott a szíve. „Hát, Đuro — mondta magában —, több mint tizenöt évig dolgoztál, a napvilágot sem láttad, nem kóstoltad meg az örömöket; nem voltak ünnepeid, a megásott sír lesz az ünneped és a pihenésed!”

Ezen az estén meghallotta az erdők zúgását a messzeségből, a szülőföldjéről. „Engem üdvözölnek a tavaszi viharban!” — gondolta, és megdobbant a szíve.

És mindjárt megkötötte a batyuját és útnak indult. Hosszú volt az út, három országot szelt át a fekete vonat. Amikor a harmadik reggel megvirradt, Đuro vállára vetette a batyuját és kiszállt a vonatból.

Alighogy megérintette lába a szülőföldet, mintha visszatért volna belé a fiatal élet. „Több mint tizenöt éve nem látott téged az én megfakult szemem, anyaföld!... Üdvözöllek, végtelen, illatos mező... üdvözöllek, büszke, zengő erdő... Szívből üdvözöllek, zöld hegyen fehérlő szülőfalum!”

Hol a betegség? Hol a fáradtság? Đuro szemébe visszatért a fény, mellkasába az erő. „Légy áldott és köszönöm neked, anyaföld... ahol születtem, ott újra is születek!”

Vidám léptekkel indult fel a hegyre. A hegytetőn szomszédja jött felé, valamikor fiatal legény, most sötét hajú, bajuszos ember.

„Hé, Jovo!” — ujjongott Đuro.

A szomszéd hallgatott.

„Hát nem ismeresz meg? Én vagyok a Đuro!”

„Đuro? Melyik Đuro?”

„Több mint tizenöt éve...”

„Nézd csak, az a Đuro! Nagyon megváltoztál, beteg vagy és sovány; szülőanyád sem ismerne meg!”

Đuronak összeszorult a szíve.

A falu alatt egy másik szomszédjával találkozott; az sem ismerte meg.

„Az a Đuro, mondd? És miért jössz most vissza, Đuro, Németországból?”

„Hogy a hazámban haljak meg.”

„Sokat szedtél össze?”

„Betegséget szedtem össze.”

„Éppen elég ahhoz, hogy meghalj... Hogyan akarsz tovább élni, mikor nincsen sem kunyhód, sem földed, és nemsokára már kezéd sem lesz?”

Đuro lehajtotta a fejét.

„Hát, valahogy!...”

„Németországnak adtad az életedet, haza a halált hoztad, Đuro!”

Đuro szomorúan folytatta útját. „Hová menjek? — gondolta. — Az erdőbe megyek, az idegenek és iszákosok közé... Idegen vagyok a hazámban is, és a szégyene vagyok!”

Találkozott egykori harmadik szomszédjával is, és lehajtotta fejét, mielőtt megszólította volna.

„Hát te hová mégy most, Đuro?” — kérdezte a szomszéd. — „Szégyenyek vagyunk, és nehéz egy olyan embert tartani, aki idegen földön adta ki fiatalságát!”

„Az erdőbe megyek!”

„Hogyhogy az erdőbe? Hiszen alig állsz a lábodon! Nem, nem fogsz az erdőbe menni, sem a mezőre, hanem a meleg szalmára!”

Đuronak úgy tűnt, hogy követ hord a hátán. Fáradt volt és leült az út szélére a batyujára, hogy megpihenjen.

Fölveti az útról egy göröngyöt és megsimogatta, mint egy gyermekarcot. „Földecske, anyaföld!”

Könnycsepp hullott a göröngyre; Đuro arca hervadt és halott volt, mint az olyan öregemberé, aki a saját frissen ásott sírja előtt ül...

Sokáig pihent így Đuro, és amikor fölemelte a fejét, szomszédjai álltak előtte.

„Így lesz, Đuro: nem sajnáljuk téled a meleg szalmát és a kenyeret; nem is vetjük szemedre, Đuro, hogy nem aratsz ott, ahol vettedél... Isten hozott!”

Đuro fölkel.

„Testvéreim, volt hazám és egészségem; de csak amikor mind a kettőt elvesztettem, nyílt fel a szemem és látta meg, hogy egészségem és hazám volt... Mutassátok meg, testvéreim, hol van megásva a sírom!”

Fáradt volt, és lefeküdt az istállóban, a meleg szalmára, elaludt és többé föl sem ébredt.

KENYERES KOVÁCS Márta fordítása

